

425. Rosersberg, Norrsunda sn.

Litteratur: B 1122, L 534. M. Aschaneus, *Collectaneum Monumentale Runicum* (F b 10), s. 20—23 (UFT h. 40, 1925, s. 38 f.); J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 133; O. Celsius, *Svenska runstenar* (F m 60) 2, s. 267, 740; UFT h. 6 (1877), s. 17.

Avbildningar: Aschaneus, teckning (a. a.); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 1122).

»Danna R. steen stäär Inmurat i gamla Norsa Södergårdz Källare mur, förder af sitt första rätta grifft ställe, och hög», skriver Aschaneus. Där har han avritat den år 1630. Senare har han tillagt följande anteckning: »NB. Noua et celebris erectio lapidis Runici, 1639 och 1640. Danna Monumentalisch R. stenen hafver dän högwälborna Herren, Herr Gabriel Oxenstierna, S. R. Skattmästare, Låtit åter Vptaga vr Gambla Norsa ödes källare dör, och Grop, och för ett Monument igen på Nytt, wid farewägen, vpsättie, för alle mans ögon, efter de gamb. förfäders Stadgade Grund, och Meningh, att stå pro Monumento ewerldeliga! Est sane actio max. laude digna.» Möjligen har den berömvärda åtgärden, som tydligen har väckt Aschaneus' glädje och gillande, aldrig blivit verkställd, så som tänkt varit. I varje fall fanns stenen 40 år senare, enligt anteckning i Peringskiölds *Monumenta*, »I Rosebergs gärde» (B 1122: »I Rosebergs Gärde Mark. S.», L 534: »Rosersbergs gärde»). Av Leitz' teckning (B 1122) att döma, var stenen då icke rest vid allmänna vägen. Den har därtill blivit svårt skadad. Redan på Aschaneus' teckning var ett stycke avslaget nedtill på h. sidan. Nu ha ytterligare stora stycken fallit av,

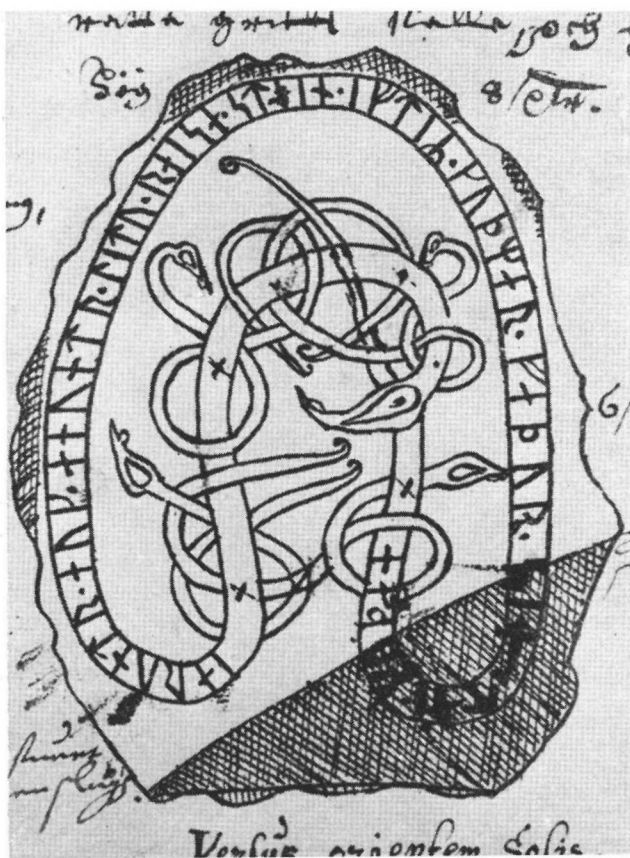

Fig. 132. U 425. Rosersberg, Norrsunda sn. Efter teckning av Aschaneus.

Fig. 133. U 425. Rosersberg, Norrsunda sn. Efter B 1122.

så att endast ungefär övre hälften av ristningen återstår. Enligt de meddelanden, som Norinder lämnade Celsius år 1727, fanns den »Uti Rosersbergs Oxhaga, der gl. gården stådt». Sedan har den varit försvunnen och har trots gjorda efterforskningar icke kunnat återfinnas.

»Hård och svartblå steenslagh» (Aschaneus). Den var 8 kvarter hög och 6 kvarter bred, d. v. s. ungefär 1,20 m. och 0,90 m.

Inskrift (enligt Aschaneus):

iaruntr × **auk** × **anuntr** × **litu** × **raisa** × **stain** × **iftir** × **kupmar** × **fapur** × ... **ta kupan** ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Iarundr ok Anundr letu raisa stein æftir Guðmar, faður ... [bon]da goðan.

»Järund och Anund läto resa stenen efter Gudmar, (sin) fader ... gode make.»

Till läsningen: Sk äro hos Aschaneus, i B 1122 ×. 1—11 **iaruntr** · **auk** · **a** finns endast hos Aschaneus; likaså 44—46 **pur**. — Hadorph och Leitz: 28 **e**. — Norinder: ordet 31—35 **iftir** är överhoppat.

Om *Iarundr* (*Iorundr*) se Sö 260. *Anundr* är ett tämligen vanligt mansnamn, men *Guðmarr* är i inskrifterna sällsynt. Det är f. ö. endast känt från en sörmländsk inskrift: Sö 164. Icke heller under medeltiden är namnet särdeles vanligt.

Runorna 47—48 **ta** utgör säkerligen slutet av subst. *bonda* (ack.), såsom redan Liljegren har antagit. Stenen har sålunda blivit rest över Gudmar av hans två söner Järund och Anund och hans hustru. Med undantag av hennes namn kan inskriften rekonstrueras i sin helhet.

Säby, Norrsunda sn.

Enligt *Ransakningarna* 1667—84 fanns »I Gierde vedh Säby 1 Runsteen som ligger omkull». Säby tillhör numera egendomen Vallstanäs och är avhyst. Det låg ung. 1½ km S om Norrsunda kyrka invid landsvägen Stockholm—Uppsala, nära den punkt där vägen norrut till Vidbo utgår. — Någon runsten vid Säby finnes icke känd från senare källor. Emellertid låg Säby icke långt från Linsunda, och det skulle möjligen kunna vara den ena av de båda Linsunda-stenarna (U 427) som avses. Dybeck talar verkligen om denna såsom stående vid Säby. Vid Linsunda fanns enligt *Ransakningarna* två runstenar: det måste vara U 426 och U 427. Den senare skulle i så fall ha blivit upptagen i *Ransakningarna* två gånger, på grund av olika uppgifter. Om så icke är förhållandet, utan det verkligen är fråga om två olika runstenar, har den vid Säby senare icke kunnat återfinnas.

Tänkbart är emellertid också, att uppgiften om en runsten vid Säby helt enkelt beror på ett misstag. Det händer icke sällan i våra dagar, att till fornvårdsmyndigheterna lämnas uppgifter om »runstenar», som vid närmare undersökning visa sig vara resta stenar utan ristning, bautastenar. Detsamma har säkerligen också inträffat många gånger vid den fornminnesinventering på 1600-talet, som resulterade i de s. k. *Ransakningarna*. Jfr nedan under Odensala, Östuna, Husby-Långhundra och Gottröra socknar.

426. Vallstanäs (Linsunda), Norrsunda sn.

Pl. 64.

Litteratur: B 185, L 539, D 2: 209. J. Bureus, F a 6 s. 193 n:r 140 (Rhezelius), F a 10: 1 n:r 150, F a 5 n:r 268, F a 1 s. 61; M. Aschaneus, *Collectaneum Monumentale Runicum* (F b 10), s. 32—33 (UFT h. 40, 1925, s. 46); *Ransakningarna* 1667—84; J. Hadorph, *Resejournal* 1682; J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 134; R. Dybeck, *Reseberättelse* 1867 (ATA); UFT h. 6 (1877), s. 18; E. Brate, *Anteckningar* 1909 (ATA).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning (F a 10: 1); Aschaneus, teckning (F b 10); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* 3 och B 185); Dybeck a. a.; Brate foto 1909 (ATA).

Runstenen står ung. 50 m. Ö om stora landsvägen Stockholm—Uppsala, ung. 300 m. N om landsvägsbron över ån mellan Fysingen och Oxundasjön, ung. 1 100 m. S om allén från landsvägen till Vallstanäs, i södra delen av den s. k. Käppalabacken, 30 m. NNV om dess sydspets,